

ESG-КОНЦЕПЦІЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇЇ РОЗВИТОК У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АНТИКОРУПЦІЙНІ АСПЕКТИ

Томкіна Олена Олексіївна,

orcid.org/0000-0001-7908-8778

кандидат юридичних наук, старший дослідник,
провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем
правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України

У статті здійснено теоретико-правовий аналіз розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності (Environmental, Social, Governance, ESG-концепції) у національному законодавстві України з особливим акцентом на її антикорупційному вимірі (елемент «Governance»). Дослідження набуває надзвичайної актуальності в умовах воєнного стану, повоєнного відродження та євроінтеграції України, що вимагають від українського бізнесу впровадження високих стандартів доброчесності, прозорості та підзвітності.

ESG-концепція тісно корелює з правовими стандартами прав людини, доброчесністю, прозорістю, підзвітністю та іншими морально-етичними засадами і підходами. Водночас акцентовано увагу на тому, що ESG-концепція еволюціонує від добровільних морально-етичних ініціатив до стратегічного інструменту державної політики та предмета системного правового регулювання.

Обґрунтовано, що антикорупційні заходи і засоби, які діють у корпоративному секторі економіки є основним критерієм соціальної справедливості та інвестиційної привабливості.

Проаналізовано норми Закону України «Про запобігання корупції» та Закону України «Про публічні закупівлі», виявлено низку регуляторних дисбалансів та прогалин у правовому забезпеченні антикорупційного комплаєнсу юридичних осіб. З метою модернізації законодавства запропоновано конкретні правотворчі кроки. Зокрема, обґрунтовано необхідність запровадження обов'язкового антикорупційного комплаєнсу для учасників усіх процедур публічних закупівель без прив'язки до чинного вартісного цензу. Запропоновано вдосконалити статтю 63 Закону України «Про запобігання корупції», розмежувавши вимоги до змісту антикорупційної програми юридичної особи на імперативний («обов'язковий мінімум») та диспозитивний (варіативний) блоки. Це дозволить врахувати корпоративну дискрецію та локальну оцінку ризиків.

Також наголошено на важливості запровадження публічного звітування компаній перед громадянським суспільством.

Зроблено висновок, що в контексті євроінтеграції корпоративна правотворчість має спиратися на основоположні засади ESG, а модернізація законодавства повинна трансформувати соціальну відповідальність бізнесу у чітко регламентовану систему правових інструментів для досягнення балансу приватних і публічних інтересів.

Ключові слова: європейська інтеграція, ESG-концепція, корпоративна соціальна відповідальність, антикорупційний комплаєнс, запобігання корупції, фідучіарні принципи, доброчесність, корпоративне право та управління.

Tomkina Olena. ESG-concept of Corporate Social Responsibility and its Development in the Legislation of Ukraine: Selected Anti-corruption Aspects

This article presents a theoretical and legal analysis of the development of the concept of corporate social responsibility (Environmental, Social, Governance, or ESG) in Ukraine's national legislation, with a particular focus on its anti-corruption dimension (the «Governance» element).

This research is of particular relevance in the context of martial law, post-war reconstruction and Ukraine's European integration, which require Ukrainian businesses to adopt high standards of integrity, transparency and accountability.

The ESG concept is closely aligned with legal standards relating to human rights, integrity, transparency, accountability and other moral and ethical principles and approaches. At the same time, the author emphasises that the ESG-concept is evolving from voluntary moral and ethical initiatives into a strategic instrument of public policy and a subject of systematic legal regulation.

It is argued that anti-corruption measures in the corporate sector are a key criterion for social justice and investment attractiveness.

The provisions of the Law of Ukraine «On the Prevention of Corruption» and the Law of Ukraine «On Public Procurement» are analysed, revealing a number of regulatory imbalances and gaps in the legal framework for ensuring anti-corruption compliance by legal entities. With a view to modernising the legislation, specific legislative measures are proposed. In particular, the paper justifies the need to introduce mandatory anti-corruption compliance for participants in all public procurement procedures, regardless of the current value threshold.

It is proposed to amend Article 63 of the Law of Ukraine «On the Prevention of Corruption» by dividing the requirements for the content of a legal entity's anti-corruption programme into mandatory («minimum requirements») and discretionary (optional) sections. This will allow for corporate discretion and local risk assessments to be taken into account.

The importance of introducing public reporting by companies to civil society is also emphasised.

It is concluded that, in the context of European integration, corporate law-making should be based on the fundamental principles of ESG, and the modernisation of legislation should transform corporate social responsibility into a clearly regulated system of legal instruments to achieve a balance between private and public interests.

Key words: *European integration, ESG-concept, corporate social responsibility, anti-corruption compliance, corruption prevention, fiduciary principles, integrity, corporate law and governance.*

Постановка проблеми. Розвиток партнерських відносин України із країнами Європейського Союзу (ЄС) демонструє, що об'єднання зусиль бізнесу, держави та громадянського суспільства дозволяє ефективніше вирішувати соціальні, економічні, екологічні та інші виклики, з якими стикається Україна. За таких умов концепція корпоративної соціальної відповідальності (Environmental, Social, Governance, далі – ESG-концепція) набуває наріжного значення для впровадження екологічних, соціальних, економічних та управлінських критеріїв у діяльність суб'єктів господарювання.

ESG-концепція – ядро державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні. Наша держава, як і кожна країна, що приєдналася до Декларації про міжнародні інвестиції та багатонаціональні підприємства, має прагнути до забезпечення захисту прав людини, зайнятості населення, охорони навколишнього природного середовища, розкриття інформації щодо діяльності суб'єктів господарської діяльності, боротьби з доходами, одержаними злочинним шляхом, захисту інтересів споживача, розвитку науки і техніки,

захисту конкуренції та прозорості оподаткування [1].

Тож зміцнення довіри до України як надійного економічного партнера, інтеграція українського бізнесу до європейського економічного простору та ефективна реалізація в Україні Керівних принципів ОЕСР значною мірою залежать від якості нормативно-правового забезпечення ESG-концепції.

Ці та інші теоретико-прикладні питання охоплюються фундаментальною темою «Правотворчість в Україні в умовах євроінтеграції: вдосконалення теоретико-методологічних засад» (реєстр. № 0124U001504), яка виконується Інститутом правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України, та в межах якої підготовлена стаття.

Вагомі напрацювання для розвитку ESG-концепції в Україні зробили С. Білобловський, Л. Дорошенко, М. Єрмаков, С. Зубко, В. Колодуб, В. Кравець, І. Лиховидова, О. Серт, А. Терейбій та інші науковці різних спеціальностей.

Однак, оскільки протидія корупційним ризикам у корпоративному секторі та антикорупційний комплаєнс бізнесу

посідає одне із першочергових завдань у пріоритетному плані реформ для євроінтеграції України, правове забезпечення розвитку ESG-концепції в Україні ще потребує значного доопрацювання та удосконалення та, відповідно, постійної наукової уваги.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз науково-практичної проблеми розвитку у національному законодавстві України концепції корпоративної соціальної відповідальності (ESG-концепції) в її антикорупційному аспекті, виявлення дисбалансів у законодавстві та обґрунтування перспективних напрямів його модернізації в умовах європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ESG-концепція проходить еволюційний шлях свого розвитку, адаптуючись до глобалізаційних викликів та суспільних очікувань, набуваючи ролі стратегічно важливого складника державної соціально-економічної політики та інструмента сталого розвитку.

Поняття «соціально відповідальний бізнес» означає відповідальну поведінку суб'єктів господарської діяльності за вплив їх рішень і дій на суспільство, навколишнє природне середовище, яка сприяє сталому розвитку суспільства, зокрема забезпеченню добробуту населення; враховує очікування суб'єктів господарської діяльності та суспільства; відповідає законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність суб'єкта господарської діяльності [1]. Одним із ключових у наведеному понятті є акцент на відповідальності, що сутнісно відображає морально-етичну природу ESG-концепції, її нерозривний зв'язок із принципами доброчесності та концептом довіри. Українська дослідниця О. Кожем'якіна розглядає довіру як змістовну ціннісно-нормативну основу соціального капіталу, що позначає: спроможність (психологічну, культурну, моральну, ментальну) покладатись на добру волю іншого, мотиви, дії, інтереси якого зазвичай непрозорі, приховані; позитивне та оптимістичне налаштування на вияв цього відношення, навіть у ризиковій ситуації відсутності або недостатнього контролю; очікування надійності, ефективності та результатив-

ності відносин; готовність взаємодіяти, утворювати нові організаційні форми кооперативних дій. Нормативна складова довіри концептуалізується в дотриманні зобов'язань, очікуванні неопортуністичної поведінки, формуванні стереотипу надійності соціальних взаємин, очікуванні вияву чесності, порядності, компетентності [2, с. 124–125].

Категорія «довіра», якою оперує фідучіарна доктрина [3, с. 89], лежить в основі фідучіарних принципів. Професорка Л. Діденко зазначає, що в європейських системах континентального (цивільного) права ці принципи мають своє коріння в римському праві, де термін «fides» вказував на взаємну вірність та довіру, і у багатьох країнах Європи вони стали ключовою частиною цивільного права, регулюючи різноманітні відносини, включаючи довір'я, ділове партнерство та управління майном, що вимагає виконання своїх обов'язків з високим ступенем чесності та дбайливості [4, с. 224].

У фундаментальній науковій праці «The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders» (1991, by Archie B. Carroll) етична відповідальність бізнесу посідає третій рівень після економічної та юридичної відповідальності, а визначальними етичними обов'язками є наступні: 1) важливо діяти у відповідності до очікувань суспільних звичаїв та етичних норм; 2) важливо визнавати та поважати нові або ті, що еволюціонують, етичні/моральні норми, прийняті суспільством; 3) важливо не допускати порушення етичних норм заради досягнення корпоративних цілей; 4) важливо, щоб відповідальна корпоративна поведінка визначалася як виконання того, чого очікується з моральної чи етичної точки зору; 5) важливо усвідомлювати, що корпоративна доброчесність та етична поведінка виходять за межі простого дотримання законів та нормативних актів [5, с. 41–42]. Отже, ESG-концепція тісно корелює з правовими стандартами прав людини, доброчесністю, прозорістю, підзвітністю та іншими морально-етичними засадами і підходами.

Морально-етична природа ESG-концепції виступає ціннісним орієнтиром

для законодавця, скеровуючи його волю на захист прав людини та запобігання і протидію корупції, на впровадження етичних стандартів на норми права, на розвиток національного законодавства України у напрямку екологічної відповідальності, соціальної рівності, прозорості корпоративного управління, які водночас стають фундаментальними критеріями оцінки якості та ефективності нормативно-правових актів у сфері реалізації цієї концепції.

Отже, як відмічають учені, попри те, що ESG-концепція історично виникла поза межами права – як моральний імператив і добровільний внесок бізнесу у розв'язання соціальних проблем, сучасний етап розвитку характеризується «правовим поворотом» соціальної відповідальності бізнесу. Державна політика і законодавство активно інтегрують принципи соціальної відповідальності. Це дає змогу говорити про соціально відповідальне господарювання як про нову якість – не просто сукупність розрізних ініціатив, а системне явище, визнане і підтримане на нормативному рівні. Тобто розвиток соціально відповідального господарювання набуває рис публічного інтересу, а отже, і предмета правового регулювання [6, с. 30, 40].

В контексті морально-етичної природи ESG-концепції антикорупційні заходи та практики, які традиційно охоплюються її елементом «Governance», виступають головним гарантом соціальної справедливості, а протидія корупції – засадничим принципом корпоративного управління. Відтак, антикорупційна складова національного законодавства України у сфері реалізації ESG-концепції – фундаментальний правовий інструмент упровадження ESG-принципів у корпоративну практику. Сьогодні, на жаль, вкотре доводиться констатувати, що корупція залишається одним із найбільш деструктивних факторів для розвитку економіки, бізнесу та інвестиційного клімату. За висновками керівниці наряду «Governance» Глобального договору ООН (United Nations Global Compact, далі – Глобальний договір ООН) в Україні С. Поволоцької, корупція підвищує вартість ведення бізнесу, створює нерівні правила гри, погіршує доступ до

фінансування, ускладнює роботу з міжнародними партнерами, знижує довіру до компанії та робить її вразливою до тиску й непрозорих домовленостей. Для українського бізнесу ці ризики посилюються умовами війни, фінансової нестабільності, непередбачуваності державної політики та майбутніх вимог відбудови. Водночас антикорупційний комплаєнс, прозорі корпоративне управління та культура доброчесності можуть перетворитися на джерело стійкості. Вони допомагають компаніям знижувати ризики, будувати довіру, залучати фінансування, працювати з міжнародними партнерами та зберігати конкурентність у середовищі високої невизначеності [7].

У зв'язку з цим вочевидь, що корупційні загрози для українського бізнесу потребують системного впровадження антикорупційних механізмів, належних процедур контролю й корпоративної етики, що дозволить у сучасних умовах мінімізувати негативний вплив таких ризиків, підвищити стійкість компаній до кризових викликів, зміцнити репутацію корпоративного сектору, залучити інвестиції та розширити можливості співпраці з міжнародними партнерами.

Антикорупційні механізми, як відмічається у доповіді Енріко Летта «Much more than market» (2024), мають спрямовуватися насамперед на посилення контролю за державною допомогою, на цифровізацію, впровадження високих стандартів прозорості, особливо у сфері публічних закупівель, оптимізацію процедур виявлення і моніторингу порушень та застосування санкцій для забезпечення їхнього стримуючого ефекту щодо запобігання майбутнім порушенням [8, с. 128–129].

На засадничому рівні права антикорупційні механізми спираються на один із фундаментальних ESG-принципів, що визнаний Глобальним договором ООН, – принцип запобігання та протидії корупції, спрямований на розвиток нульової толерантності до корупції, захист викривачів корупції тощо. За допомогою правових засобів державного регулювання цей принцип знаходить своє відображення у формуванні комплексної національної системи доброчесності та реалізується через прийняття довго-

строкових антикорупційних стратегій, адаптацію законодавства до міжнародних стандартів проти корупції та створення інституційної бази. Цей принцип передбачає реалізацію таких аспектів: внутрішній – як перший крок учасників Глобального договору впровадити антикорупційні політики та програми в рамках своїх організаціях та їх бізнес-процесах; зовнішній – формування звіту про протидію корупції в щорічному Звіті про прогрес, а також обмін досвідом та найкращими практиками; колективний – об'єднання зусиль з усіма зацікавленими сторонами щодо протидії корупції та чесної конкуренції [9].

Внутрішній аспект принципу протидії корупції актуалізує активну позицію компаній через самостійне формування автономного корпоративного правового поля. Через систему корпоративних актів, які, адаптуючи загальні норми права до цілей, завдань, потреб та законних інтересів юридичних осіб, специфіки їхньої діяльності та організаційної структури тощо, трансформуються ESG-принципи у корпоративні рішення та практики. Тобто, як відмітила Л. Корчагіна, нульова толерантність до корупції – «елемент ESG-активності підприємства» [10, с. 2]. У зв'язку з цим вважаємо слушною думку А. Сошникова, який наголошує, що держава прагне бачити в бізнесі повноцінного партнера, що змушує компанії не просто декларувати цінності сталого розвитку, а активно перебудовувати свої бізнес-моделі. Впроваджуючи реальні антикорупційні та соціальні практики, бізнес трансформує власне середовище і переходить до проактивної позиції – він починає формувати зустрічний суспільний запит до влади, висувуючи чіткі вимоги до прозорості та якості державних управлінських рішень [6, с. 29–30].

Разом із цим, попри антикорупційну активність корпоративного сектору, внутрішні зусилля суб'єктів господарювання на рівні локального права залежать від ефективності державної антикорупційної політики та якості національного законодавства України, яке втілює її результати. Його розвиток за напрямом упровадження ESG-принципів має передбачати системний підхід застосування антико-

рупційних засобів та заходів превентивного та реактивного характеру.

Системність підходу обумовлена «багатовимірним характером антикорупційної політики», яку Д. Вербицький обґрунтовує інституційними структурами, нормативними процедурами, організаційно-управлінськими компонентами й економічними стимулами, які формують єдиний простір превентивного, контрольного й правозастосовного впливу на економічні процеси, інвестиційні потоки, транзакційні витрати та структурну модернізацію економіки [11, с. 2]. При цьому антикорупційна стратегія розвитку ESG-концепції має бути спрямована на подолання розриву між визнанням на законодавчому (Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [12]) і локальному корпоративному рівнях засад доброчесності та їх реальною інтеграцією в публічну і корпоративну культуру та поведінку.

Одним із доцільних законодавчих кроків превентивного характеру може стати розширення вимог щодо затвердження антикорупційних програм юридичних осіб (стаття 61 Закону України «Про запобігання корупції» [12]). Зокрема, було б корисним, на погляд авторки статті, запровадити обов'язковий антикорупційний комплаєнс для учасників усіх публічних закупівель, без прив'язки до чинного вартісного цензу в 20 мільйонів гривень. Актуальність зазначених змін обумовлена високим рівнем корупційних ризиків у сфері публічних закупівель, що підтверджується пріоритетністю цього напряму в антикорупційних стратегіях країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [13, с. 106]. Крім того, запропонована модернізація Закону України «Про запобігання корупції» сприятиме гармонізації його норм із приписами Закону України «Про публічні закупівлі» в частині регламентації підстав для відмови в участі у процедурах закупівель, між якими спостерігається певний дисбаланс. Наразі, за статтею 17 Закону України «Про публічні закупівлі» замовник приймає рішення про відмову в участі у процедурі закупівлі та зобов'язаний відхилити тендерну про-

позицію учасника або відмовити в участі у переговорній процедурі закупівлі в разі, якщо: відомості про юридичну особу, яка є учасником процедури закупівлі, внесено до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення; службову (посадову) особу учасника процедури закупівлі, яку уповноважено учасником представляти його інтереси під час проведення процедури закупівлі, фізичну особу, яка є учасником, було притягнуто згідно із законом до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією [14]. Тобто через обмеження Законом України «Про запобігання корупції» обов'язкового впровадження антикорупційних програм вузьким колом юридичних осіб поза механізмом антикорупційного запобігання залишається значний масив учасників публічних закупівель, хоча корупційні ризики для них є не менш високими.

Потребує також перегляду стаття 63 Закону України «Про запобігання корупції», яка визначає вимоги до змісту антикорупційної програми юридичної особи. Її аналіз крізь призму ESG-принципів та суміжних із ними стандартів дозволяє виявити як точки концептуального зближення, так і певні регуляторні обмеження. Так, положеннями, які корелюють із міжнародними стандартами ESG (зокрема, ISO 26000:2010 [15]), є ті, що рекомендують закріплювати в антикорупційних програмах норми професійної етики працівників, процедури захисту працівників, які повідомили інформацію про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення (інститут захисту викривачів), процедури періодичної оцінки корупційних ризиків (регулярного моніторингу) тощо.

Водночас убачається дисбаланс між диспозитивним характером частини першої статті 63 Закону України «Про запобігання корупції» та імперативними приписами статті 62 цього Закону, яка визначає коло юридичних осіб, для яких антикорупційна програма є обов'язковою. У таких випадках рекомендаційний перелік положень антикорупційної програми відповідної юридичної особи сприйма-

ється як обов'язковий антикорупційний стандарт локального рівня.

Для усунення цього дисбалансу було би доцільним розмежувати у статті 63 зазначеного Закону зміст антикорупційної програми юридичних осіб на два блоки: імперативний (так би мовити «обов'язковий мінімум») та диспозитивний (варіативний). ESG-концепція є стратегією добровільного розвитку та орієнтує суб'єктів господарювання на позитивний внесок у розвиток суспільства. Тож таке розмежування гармонізуватиме із підходом щодо корпоративної активності юридичних осіб у сфері антикорупційного комплаєнсу та враховуватиме локальну оцінку корупційних ризиків, загалом – корпоративну дискрецію.

Крім цього, у статті 63 Закону України «Про запобігання корупції» недостатнім убачається висвітлення аспектів зовнішньої прозорості діяльності юридичних осіб, що могло би компенсуватися передбаченням публічного звітування про результати реалізації антикорупційної програми перед громадянським суспільством. Це є наріжним аспектом соціальної звітності, на якому наголошено у Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року [1].

Згідно з цією Концепцією заохочення суб'єктів господарської діяльності до проведення відкритої політики щодо розкриття інформації, зокрема фінансової та нефінансової, публікації звітів щодо реалізації стратегії розвитку та діяльності суб'єкта господарської діяльності, підвищення рівня знань працівників з питань соціальної відповідальності, а також підвищення рівня нетерпимості до корупції в різних її проявах розглядається як один із способів розв'язання проблеми розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні.

Висновки. Актуальність ESG-концепція в Україні суттєво зросла під впливом внутрішніх викликів воєнного стану та потреб повоєнного відродження України. Сучасний етап розвитку ESG-концепції в Україні характеризується інтеграцією морально-етичних засад доброчесності, довіри та фідучіарних

принципів у предмет системного правового регулювання. Особливої актуальності набуває інтеграція європейського підходу до ESG-концепції, яка в країнах ЄС пройшла шлях від добровільних етичних ініціатив до регламентованого нормативного інструменту сталого розвитку. Запобігання корупції в корпоративному секторі («Governance») є ключовим критерієм оцінки якості національного законодавства та показником соціальної справедливості й інвестиційної привабливості нашої держави. Невід'ємною умовою успішного впровадження ESG-принципів є подолання закритості бізнес-процесів та забезпечення прозорості корпоративного управління, подальший розвиток ефективної системи взаємодії між державою, суспільством і бізнесом. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі вбачаються в поглибленні теоретичного обґрунтування правової природи

ESG-концепції та її засадничих принципів і стандартів, визначенні меж юридичної відповідальності суб'єктів господарювання перед суспільством та у розробці дієвих стимулів для бізнесу, удосконаленні правового регулювання антикорупційного комплаєнсу як на державному, так і корпоративному рівнях. В контексті євроінтеграційного вектору розвитку національного законодавства корпоративна правотворчість має спиратися на основоположні засади корпоративної соціальної відповідальності. Антикорупційні програми, етичні кодекси, кодекси корпоративної поведінки тощо є основним нормативним критерієм оцінки дотримання засад ESG-концепції та її принципів. Модернізація корпоративного права має трансформувати соціальну відповідальність бізнесу у чітко регламентовану систему правових обов'язків для балансу приватних інтересів із публічними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>
2. Кожем'якіна О. М. Довіра та соціальний капітал: просторова ціннісно-нормативна інтерпретація. Демографія та соціальна економіка. 2016. № 1 (26). С. 118–131. URL: <https://dse.org.ua/arhcrive/26/10.pdf>
3. Трубаков Є. О. Довіра у фідучіарних правовідносинах: рудимент чи концептуальна основа. Нове українське право. Вип. 2. 2026. С. 86–93. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2026.2.10>
4. Діденко Л. В. Фідучіарні принципи в європейських системах приватного права. Правова позиція. 2023. № 1 (38). С. 223–226. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-1.43>
5. Carroll A. B. The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. Business Horizons. 1991. Vol. 34(4). P. 39–48.
6. Сошников А. Від корпоративної соціальної відповідальності до соціально відповідального господарювання: еволюція концепцій. Економіка та право. 2026. № 1. С. 29–44. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.01.029>
7. Поволоцька С. Як корупційні ризики впливають на вартість ведення бізнесу, доступ до фінансування та стійкість українських компаній. Дата публікації 09.06.2026. URL: <https://globalcompact.org.ua/news/corruption-risks-for-business-ua/> (дата звернення 16.06.2026).
8. Enrico Letta. Much more than a market – Speed, Security, Solidarity Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens. April 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>
9. Десять принципів Глобального договору ООН. URL: <https://globalcompact.org.ua/desjat-principiv-gd-oon/> (дата звернення 16.06.2026).

10. Корчагіна Л. Ф. Науково-методичні засади побудови механізму управління ESG-активністю на підприємстві. Економіка та суспільство, 2023. (52). С. 2. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-71>.

11. Вербицький Д. А. Формування антикорупційної політики України та механізми її реалізації в координатах економічного розвитку : автореф. дис. ... доктора філософії : спеціальність 281 / Національний університет «Одеська політехніка», МОН України, Одеса, 2026. 17 с.

12. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n648>

13. Ніколаєнко А. К. Євроінтеграційна стратегія антикорупційної політики України : дис. ... доктора філософії : 281 / Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2026. 189 с.

14. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Стаття 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

15. Guidance on social responsibility. ISO 26000:2010(en). URL: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>

Дата першого надходження статті до видання: 21.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.08.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)